

Richard BALINT:

*„Da, nu mă omor cu firea după poezie,
nici s-o citesc, nici s-o recit”*

Nu odată am stat „la povești” (mai ales teatrale, dar și „de viață”) cu mult mai tânărul meu coleg, actorul Richard Balint; asta poate și pentru că e soțul secretarei literare Victoria Balint și ne întâlneam uneori în biroul ei. Am descoperit că, pe lângă faptul că joacă mereu rolurile cele mai dificile, de fapt rolurile principale, el semnează și afișele spectacolelor, de multe ori el semnează coloana sonoră, el fotografiile... Măi să fie, mi-am zis, dar câte talente are băiatul ăsta? Și, ca să aflu, într-o bună zi i-am propus să înregistrăm convorbirea noastră, poate, cine știe, va interesa pe cineva. Toată lumea îi spune Richi. Îl întreb ce nație e... și-mi răspunde râzând, că numele ăsta nemțesc-englezesc i l-au dat părinții din cine știe ce motive, dar el se simte român get-beget, deși e pe jumătate maghiar... Îi dădusem cu ceva timp în urmă vreo zece întrebări scrise de mână pe o foaie, dar el a recunoscut că a rătăcit foaia, o, știam că așa are să fie, că doar am mai pățit-o și cu alții, așa că am început prin a-i aduce aminte cum și când l-am cunoscut.

Elisabeta Pop: *Era, cred, prin anul 1999... când profesorii lui de la Secția de Teatru din cadrul Universității „Babeș–Bolyai” din Cluj, care-mi erau întâmplător și prieteni, criticul Ion Vartic și actorii Cristina Pardanschi și Cornel Răileanu, m-au invitat să văd spectacolul de licență al primei promoții de actori: Livada de vișini. Proiect ambițios, ziceam...*

Richard Balint: Da, ai dreptate, profesorii noștri erau și ei plini de entuziasm și de ambiții superbe; lucram mult și cu o imensă dragoste, și visam să jucăm pe marile scene... căci, vezi bine, pe scena Naționalului clujean n-am fost primiți, deși o ucenicie acolo, alături de actorii pe care-i admiram toată studentia, nu ne-ar fi prins rău...

E.P.: *Păi cum? Erau – unii mai sunt încă – Silvia Ghelan, Geo Nuțescu, Melania Ursu, Dorel Vișan, Anton Tauf, Miriam Cuibus, Ligia Moga, Irina Wintze și, desigur, profesorii voștri și ei actori foarte buni... Nu-mi vine să cred că n-ați fost lăsați să faceți, fie și figurație, dar hai să trecem peste asta... Țin minte că tu jucai rolul Lopahin. Când te-am văzut, așa subțirel și tinerel și ochelarișt pe deasupra, îmi ziceam că erai mai potrivit pentru Treplev. Cu toate astea, m-ai cucerit cu jocul tău simplu și convingător: erai un altfel de Lopahin și dascălii tăi tocmai de aceea te-au distribuit așa... Știau ei ce știau... Am scris o cronică la Radio Cluj, în care te laudam. Nu mai știi pe unde o fi... Îmi imaginez că erai cu ochii pe ei, pe actorii Teatrului, și pe unii, voi, studenții, i-ați luat drept modele, nu?*

R.B.: Așa e, și e firesc. Am mai jucat Oberon și un meșteșugar din Visul unei nopți de vară.

E.P.: *Din promoția voastră (14–15 studenți), câți profesează încă?*

R.B.: Cam șapte...

E.P.: *O țin minte și pe Elena Ivanca, ea era Varia, fata urâțică și nefericită. Am reținut-o, trebuie să-ți spun. Și mă bucur s-o urmăresc și azi în spectacolele Naționalului. Cum ai ajuns la teatru, Richi?*

R.B.: Hazardul în care, vreau-nu vreau, trebuie să cred: eu n-am fost un copil care a spus poezii la grădiniță de la trei ani și la cinci spunea că se face artist.

În *Cel care primește palme*
de Leonid Andreev

Nu, n-am văzut spectacole, n-am vorbit de teatru... Mie îmi plăceau camioanele, și, prin urmare, voiam să mă fac camionagiu... și am și fost o vreme...

E.P.: *Oi fi avut tu totuși pe cineva așa, mai artist, în familie...*

R.B.: E drept că tata cânta la chitară de tânăr și toată viața a pictat... totuși, nu și-a făcut un țel din a ajunge un mare artist...

E.P.: *Ei, vezi, povestea cu așchia care nu sare departe de trunchi e adevărată.*

R.B.: Probabil, de vreme ce părinții m-au dat de mic să studiez vioara. Am făcut șapte ani de vioară, după care am luat chitara în mână și n-am mai lăsat-o... Cu toate astea, m-am dus să lucrez de la 16 ani. Am lucrat câțiva ani la Uzina Mecanică din Cugir. Dar și cântam... lubeam și mai iubesc încă muzica rock, mai ales „metalele grele”, cum le spunem noi, cunoscătorii.

E.P.: *Nu spui și tu ca la Radio Erevan, că de fapt era fabrică de biciclete, dar oricum le asamblați, ieșeau mitraliere?*

R.B.: Nu, era fabrica de mașini de cusut, de spălat și multe altele, printre care și de armament, dar eu am lucrat ca electrician bobinator.

E.P.: *Aici, la Oradea, n-ai reușit să găsești o formație rock, să cânti în ea?*

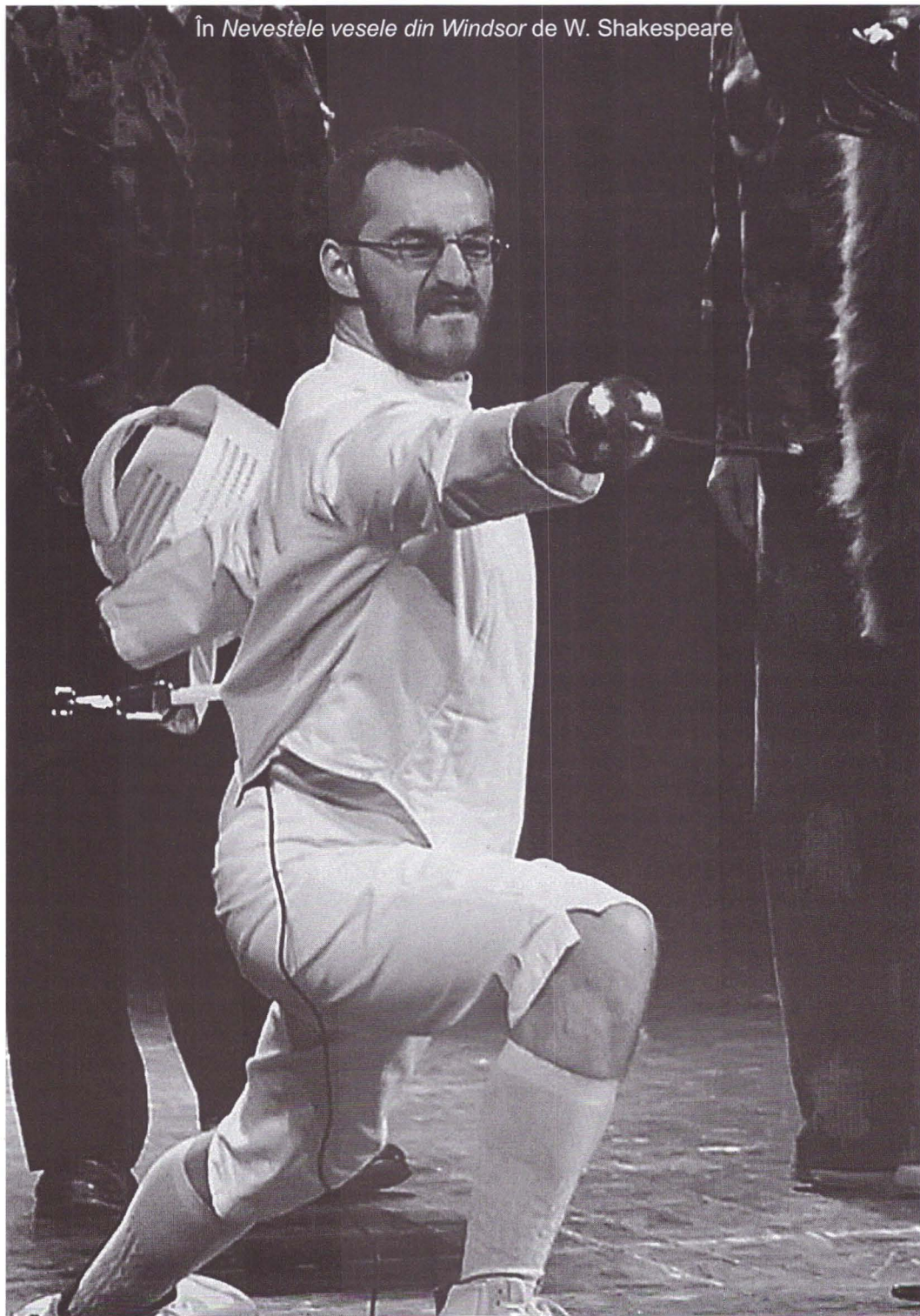
R.B.: Nu, din păcate. Dar să mă întorc la... oile mele.

Liceul l-am făcut la seral, apoi, printr-un miracol, m-am trezit că dau examen la Teatru... Pe ai mei nu i-a prea interesat că dau la Teatru sau la Politehnică, ei voiau doar să fac o facultate, și adevărul e că nu dragostea de școală, ci insistențele și suportul mamei mele m-au adus unde sunt acum...

E.P.: *Ai jucat un an la Teatrul Dramatic din Baia Mare, apoi, din 2000 ești la Oradea. Suntem în 2009, și uite, am în față fișa ta artistică (vezi că tot e bine să fii soțul unei secretare literare, ea mi-a dat-o): ești un om tare norocos... Păi, ai jucat niște roluri pentru care mă îndoiesc că nu te invidiază mulți colegi... Să vedem. Uite: Jeff (Jocul de-a vacanța de Mihail Sebastian), Sganarelle (Dom Juan de Molière), Trufaldino (Slugă la doi stăpâni de Goldoni), Algernon (Ce înseamnă să fii onest de Oscar Wilde), Oberon și Gutuie (Visul unei nopți de vară de Shakespeare), Polichinelle (Bolnavul închipuit de Molière), Vladimir (Așteptându-l pe Godot de Samuel Beckett), Tom (Menajeria de sticlă de Tennessee Williams), Trephev (Pescărușul de Cehov), Ivan Gromov (Salonul nr. 6 după Cehov), Allan (Maitreyi după Mircea Eliade), Doctor Caius (Nevestele vesele din Windsor de Shakespeare), Cel (Cel care primește palme de L. Andreev), Bărbatul (Terorism de Frații Presniakov), Catindatul (D'ale carnavalului de Caragiale), Lawrence Regan (Noaptea de 16 ianuarie de Ayn Rand), Macbeth... Și încă și încă... Iar dacă adăugăm la aceste roluri extraordinare și numele regizorilor cu care ai lucrat, vrei nu vrei, te declarăm un actor norocos. Acum, ce-i drept, norocul tău au fost și munca, munca fără răgaz, disciplina, inteligența și desigur talentul. Altminteri cum se explică faptul că toți regizorii care au trecut pe-aici te-au văzut și te-au distribuit: Alexandru Dabija, Victor Ioan Frunză, Mihai Măniuțiu, Petru Vutcărău, Ion Sapdaru, Alexandru Hausvater, Claudiu Goga, Radu Nichifor, Linas Zaikauskas, Chris Nedeea, Andro Erukidze, Chris Simion, dar ai lucrat cu aceeași plăcere și cu colegi actori ca Daniel Vulcu sau Emil Sauciu.*

Dă-mi voie, Richi dragă, chiar dacă nu se obișnuiește, să trec în revistă rapid câteva dintre rolurile tale și să spun ce impresie mi-ai făcut; sunt păreri cât se poate de subiective, nu-i așa, ca toate părerile personale. Mai ales că eu ți-am urmărit cu mare atenție evoluția de când ai venit la Oradea (cum știi, și tocmai ți-am spus, chiar din studenție). Așadar... Ai fost, acum, mai mulți ani, nu doar un Jeff (în Jocul de-a vacanța) plin de viață și foarte tânăr – aveai aproape vârsta personajului – dar ce m-a surprins plăcut a fost o anume inocență și un fel de uitare de sine la care contribuiau și ochelarii, dar și sensibilitatea ta înăscută. Peste o vreme, iată, în această stagiune, ai fost distribuit într-un rol care, cumva, continua – pe alte planuri, totuși –, destinul unui tânăr care însă are, pe lângă dragostea și compasiunea sinceră pentru sora lui, și o mare și îndreptățită doză de revoltă pe toată lumea:

În Nevestele vesele din Windsor de W. Shakespeare

pe oamenii care nu sunt cum ar trebui să fie, pe societatea care și ea este cum este, pe indiferența și lipsa de comunicare, pe soarta care nu întotdeauna este dreaptă și uneori decide rău destinele oamenilor, etc. – e vorba de Tom din spectacolul Menajeria de sticlă. Tinerii din sală te-au simțit foarte „de-al lor” și te-au aplaudat la scenă deschisă.

Unul din rolurile pentru care ai fost nominalizat la Premiul UNITER pentru rol secundar a fost Dr. Caius din Nevestele vesele. Acolo ai demonstrat că poți face vizibil un rol mic ca întindere. În plus, ți-ai arătat și talentul în domeniul muzicii; asta a fost nu odată: publicul a descoperit că știi să cânti și să dansezi. În Chirița te-ai întrecut pe tine, deși despre spectacol eu n-aș vrea să vorbesc fiindcă nu mi s-a părut chiar o reușită.

Mai degrabă ți-aș propune să ne amintim împreună de Ivan Gromov, teribilul personaj din Salonul nr. 6, dramatizare după proza lui Cehov. Acolo ai făcut o creație greu de uitat: te-ai „piticit” cumva, deși ești destul de înalt, reușeai să treci brusc de la starea frenetică a filosofului care vorbește coerent și spune vorbe pline de miez, la un delir verbal din care se auzea parcă mârâitul unui animal hăituit, vocea îți devenea guturală, ochii parcă erau roșii, era atâta neputință și disperare în ființa ta, toată masca ta era una ce trezea o infinită compătimire, dar și o revoltă pe societatea capabilă să provoace atâta nedreptate.

În Maitreyi însă, părând că nu-ți pasă că ai de interpretat un personaj celebru ca Mircea Eliade, ai ales calea simplă și corectă, zic eu, de a fi un tânăr – e drept, un fin intelectual european – îndrăgostit până peste urechi de o frumoasă fată indiană. Asta a ajutat-o și pe foarte tânăra ta colegă Mihaela Gherdan (distribuită curajos în rolul titular) să debuteze cu dreptul. Interpretarea ta pe mine m-a convins, cum – dacă e să fiu sinceră –, spectacolul în întregime n-a reușit s-o facă.

Aș observa că nu toate rolurile îți vin mânușă, cum se spune. Cred că din zona asta face parte și Macbeth, dar, mai ales pentru că spectacolul a fost în bună măsură un eșec, eu zic să nu mai spun și de ce.

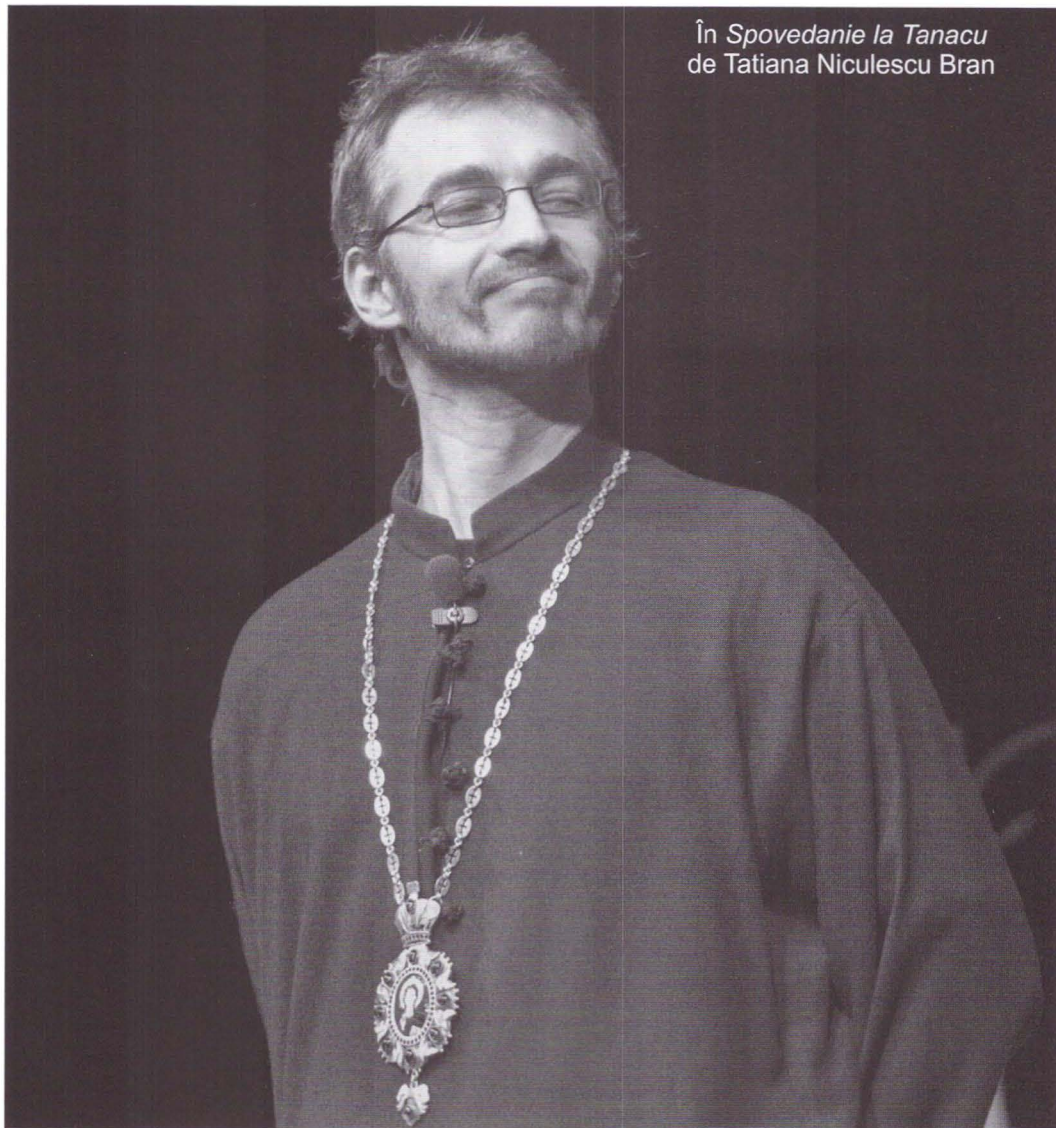
În schimb, îmi place să cred că pe Treplev îl iubești, nu? Cu toate că, după părerea mea (am și scris despre spectacol) din indicațiile de regie puteau lipsi cele care te împingeau spre un exces de mișcare și agitație, ai reușit să ieși din acel registru ultradinamic și să fii cam ceea ce cred că a dorit Cehov să fie Treplev; în câteva momente pe care ți le-ai construit cu migală și o bună știință a dozării emoțiilor, ai lăsat să se citească pe chipul tău infinita tandrețe și chiar iubire pe care le ascundeai cât mai adânc în suflet și de care în copilărie n-ai avut parte. E scena în care, indiferentă, Arkadina te pansează, iar apoi urmează cearta și jignirile, și scena despărțirii dramatice de Nina.

Mă bucur că am reușit să văd spectacolul lui Andrei Șerban (la Festivalul de Teatru de la Timișoara), un spectacol tulburător, excepțional care a ridicat sala în picioare.

Îmi pare rău că nu te-am putut vedea în spectacolul de la Brăila, Visul unei nopți de vară; am citit cronici și am aflat că și tu, ca de altfel tot spectacolul, ați fost la înălțime. Și m-am bucurat.

Mă opresc aici, deși am putea vorbi ore în șir despre rolurile tale (și am și făcut-o câteodată). Ce ai a ne spune despre lucrul tău cu regizorii? Cum te porți la repetiții, ce fel de tip de actor ești? Docil, rezervat, cârcotaș, mereu nemulțumit, unul care încearcă totul, plin de sine, orgolios, supărăcios, unul ce caută mereu nod în papură?

În *Spovedanie la Tanacu*
de Tatiana Niculescu Bran

R.B.: Păi, vreau să spun că nu sunt un căpos; încerc să înțeleg ce mi se cere, uneori argumentat, alteori nu, uneori mai limpede, alteori mai neclar. Dar eu nu spun niciodată că nu fac, încerc, încerc să înțeleg ce vrea regizorul, și dacă pot să fac ce cred eu că are de făcut personajul meu, FAC, fac până-mi iese sau până reușesc să propun altceva mai bun. Nu-mi plac actorii care spun de la început „asta nu pot” sau „asta nu vreau să fac” sau care aprobă mereu tot ce li se spune, chiar dacă nu înțeleg și nu sunt convinși, sau, mai rău, simt nevoia să-l flateze, să-l lingusească pe regizor, ca să-și ușureze, poate, drumul spre succes. Nu pot suferi tertipurile astea.

În general, lucrez bine cu orice regizor, dar am și eu preferații mei: Radu Nichifor, Chris Nedeea, Ion Sapdaru, Alexandru Dabija, Alexander Hausvater, Andrei Șerban și nu în ultimul rând Victor Ioan Frunză, un mare director de scenă

(nu-i place termenul „regizor”) și un profesionist desăvârșit, cu care am lucrat extraordinar pe parcursul a trei spectacole mari și frumoase...

E.P.: *Se pare că și el te-a plăcut, dovadă că te-a invitat să joci și la Baia Mare în Faust, și la Brăila (Teatrul „Maria Filotti”), în Visul unei nopți de vară. Ai jucat Mefisto și dublul rol Oberon și Theseu... roluri foarte frumoase în spectacole de referință.*

R.B.: La Brăila, trebuie să spun că mă simt foarte bine. Pentru mine sunt ca o a doua familie... Iar Doamna directoare Veronica Dobrin și Radu Nichifor, directorul artistic... ei bine, nu am văzut în viața mea doi oameni care să iubească atât de mult teatrul acela și pe actorii care îi dau viață...

Da, am avut și satisfacții profesionale care m-au marcat. De exemplu, acel Oberon din *Visul...* lui Frunză pe care l-am făcut la Brăila, Sganarelle din *Dom Juan*-ul făcut de Radu Nichifor la Oradea și Gromov din *Salonul nr. 6* al lui Petru Vutcăru... a, și evident, Tom în *Menajeria de sticlă* regizată de Chris Nedeea...

E.P.: *Pentru rolul Doctor Caius din Nevestele vesele ai fost nominalizat la Premiul de interpretare, la Gala UNITER.*

R.B.: Da, a fost o surpriză, dar eu joc pentru oameni, nu pentru statuete sau diplome, așa că această nominalizare nu m-a afectat nici pozitiv, nici negativ...

E.P.: *Dar Andrei Șerban, el cum te-a descoperit?*

R.B.: Nu știu, sincer, nu știu nici azi cum. El a lucrat cu clujenii, și probabil ei i-au vorbit de mine.

E.P.: *Ai jucat în spectacolul Spovedania de la Tanacu, un scenariu după cartea Tatianeii Bran.*

R.B.: *Da, ei au avut două săptămâni de pregătire la Plopi, eu n-am fost acolo, am intrat în distribuție, după. Am jucat la New York rolul preotului Corogeanu, apoi, în spectacolul de la Teatrul Odeon, am preluat rolul Episcopului...*

E.P.: *Amestecul – savant, ce-i drept – al materialului documentar filmat cu actul artistic, a dat naștere unui spectacol tulburător.*

R.B.: Da, spectacolul, din Programul Institutului Cultural Român, deși, într-un fel, socotit mai aparte, poate chiar mai ciudat, a avut premiera la New York, în cadrul Teatrului La Mamma, prezentă fiind și celebra Ellen Stewart, apoi la Paris, apoi la Lodz, la Festivalul de piese plăcute și neplăcute, dar și în țară, la București, Iași și Timișoara. A fost o experiență formidabilă, de neuitat. Să lucrezi cu o personalitate covârșitoare ca Andrei Șerban, este o provocare pe care o așteaptă orice actor. Iar spectacolul este un veșnic proiect, în permanentă schimbare, e „teatru viu”.

E.P.: *Din păcate, la Oradea jucați în sala total nepotrivită a Casei de Cultură, sala teatrului aflându-se în reparații de doi ani...*

R.B.: O, da, e o nenorocire, pe scena imensă e curent, suntem tot timpul răciți, sala e mare și ea, acustica nu e prea bună, mulți spectatori refuză să vină să ne vadă de când jucăm acolo. Mă doare, crede-mă, că forurile noastre județene nu sunt deloc sensibile la soarta unei instituții culturale serioase, ca teatrul.

E.P.: *De altfel, nu vezi că nici nu prea vin la spectacole... Și noi mai râdeam de activiștii de partid de dinainte de '89... Cel puțin ăia nu veneau dacă nu era sarcină de partid...*

R.B.: Nu există nici dragoste sinceră, nici interes pentru cultură în Bihor – din păcate... o spun cu părere de rău...

E.P.: *Și chiar nu-ți place poezia?*

R.B.: Da, chiar nu-mi place și nici nu prea citesc poezie. De recitat nici atâta. Am recitat poezie doar sub amenințarea acelei „săbii a lui Damocles”, numită uzual „sarcină de servici” Poate e un handicap al meu, dar mi-l asum. Nu mă pot preface.

În Salonul nr. 6
de A.P. Cehov

E.P.: *S-ar putea ca absența unui profesor bun și sensibil din școală să fie cauza...*

R.B.: Nu, ei chiar au încercat să ne cultive gustul pentru poezie, dar la mine e o reacție aproape fizică de respingere... Poate într-o viață anterioară am fost un poet execrabil, ucis cu pietre, în piața publică...

E.P.: *În Oradea s-a deschis, după '90, Zone Studio, în care faceți post-sincron la filme de desene animate. Uneori m-am uitat și eu să vă văd, mai bine zis să vă aud glasurile. Ați jucat tot felul de puști, de animăluțe, păsări și personaje mai puțin obișnuite. În afară de faptul că mai câștigați niște bani făcându-vă meseria, vă ajută cu ceva această, hai să-i spun, profesie secundară?*

R.B.: Pe mine, unul, da; și cred că și pe colegii mei. E o chestie serioasă și o joacă în același timp... În plus, eu am fost și sunt un fan declarat al desenelor animate, deci mă simt în elementul meu...

E.P.: *Într-o convorbire, pe care am purtat-o acum câțiva ani, erai foarte pornit pe cei care conduceau atunci teatrul: le reproșați că au uitat de public, că li s-a urcat la cap funcția, că nu le pasă de cum se simte trupa, că nu există un program serios și temeinic gândit. Te deranja că unii regizori făceau distribuții comode, silind un actor să joace mereu același tip de personaj. Atunci, glumind, mi-ai spus că după trei spectacole, în care un actor joacă consecutiv bufoni, ajunge să-și caute tichia cu clopoței și în Titus Andronicus etc. Acum ce ai de zis? S-au mai remediat unele dintre acele neajunsuri? Ce-ți place și ce nu-ți convine din parcursul actual al Teatrului orădean?*

R.B.: Păi, în primul rând tergiversarea reparațiilor, cum spuneam, indiferența forurilor care dau mereu vina pe buget... Apoi, nu mi se pare normal ca teatrele, în general, să nu-și poată permite să facă turnee prin țară, fiindcă cheltuielile ar întrece cu mult încasările, să nu poată să joace o piesă al cărei autor pretinde drepturi de autor ceva mai consistente, și multe altele... Cât despre ceea ce se petrece în interior, prefer să nu discut, e bucătăria noastră... Există probleme, ca în orice instituție, și cu siguranță se vor găsi și rezolvări... Ideea e să ne raportăm mereu la public, încercând să-l distrăm și să-l cultivăm în același timp...

E.P.: *Ce lecturi te atrag?*

R.B.: SF. În special.

E.P.: *Alte interese... spirituale, evident.*

R.B.: Ocultismul și magia.

E.P.: *Atunci, hai să ne imaginăm că ți-aș putea face o vrajă, o magie. Ce ai dori să ți se întâmple?*

R.B.: Să vină pe lume sănătos și voinic primul nostru copil care e... pe drum.

E.P.: *Așa să fie! Și cu fotografiile cum e?*

R.B.: Păi cum să fie, mor să pozez tot ce-mi iese în cale, și iată că am ajuns oarecum și fotografatul teatrului. De fapt, îmi face plăcere, și vreau să cred că și aparatul foto mă place. Dar recunosc că am cam obosit...

E.P.: *Te place toată lumea, și mai ales fetele și femeile te găsesc irezistibil, că doar ești Scorpion, și despre farmecul scorpionilor, despre magnetismul lor special, despre loialitatea față de prieteni și franchețea care poate răni uneori ne vorbesc toate horoscoapele. Oricum, sper că mai ai destul umor ca să nu pui chiar totul la suflet...*

Îți doresc în continuare succes în multele tale îndeletniciri artistice și în viitorul rol de... tătic.

Interviu realizat de Elisabeta POP